

НАРОДЖЕНИЙ СПІВАТИ...

До 50-річчя від народження співака
Володимира КРАВЧУКА

Років чи не тридцять тому, в далекому 1986, я, молодий ще тоді педагог Рівненського інституту культури, викладачка обов'язкової лекційної дисципліни «Основи теорії музики», була змушена звернути особливу увагу на юнака-першокурсника хорової спеціалізації інституту культури, що приваблював не лише крупною статурою і хитрувато-допитливими очима, які з ледь помітними смутком й іронічною посмішкою, ніби оцінюючи можливості співрозмовника достойно з ним спілкуватися, пронизливо дивилися з-під окулярів. Згадується, що з першої же миті розмови, яка відбулася з його ініціативи після закінчення лекції, я була вражена тією розкутістю мислення 19-річного студента-новачка, який сміливо й переконливо заявив про себе як про співака, котрий ледве не з пелюшок впевнено й самостійно торує свій непростий шлях в артистичне майбутнє, пов'язуючи його з неодмінним наміром бути активним українським громадським діячем і лідером у національному мистецтві. Його обізнаність в тому, чим я займаюсь (а я саме готувалася до захисту кандидатської дисертації, який відбувся в Ленінграді через два місяці), приємно здивувала, тим більше, що юнак запропонував свої «вокальні послуги» для виконання солоспівів поки що мало йому відомого Гната Хоткевича, котрий був «героєм» моїх наукових студій. Отож, знайомство в такий незвичний спосіб викладача з учнем виявилось корисним для обох, адже швидке засвоєння двох баритонових солоспівів Г. Хоткевича – «Тополя» і «Сонце гріє, вітер віє» – стало початком щирої творчої дружби, яка упродовж 18 років створювала поле моєї пам'яті, наповнюючись змістовним спілкуванням, знаковими мистецькими і науковими подіями, участю в громадських опозиційних виступах «Народного руху» наприкінці 1980-х років. І скрізь Володя був безмежно динамічним, контактним, відчайдушним і безкомпромісним максималістом, готовим на безкорисливу й повну віддачу, пов'язану з численними концертно-сценічними виступами в інституті, «Просвіті»,

Народному Домі, обласній філармонії, науковій бібліотеці, школах, зібраннях інтелігенції, на радіо, нарешті, в інших містах України (Острог, Дубно, Здолбунів, Кузнецовськ, Берестечко, Клевань, Косів, Коломия, Кам'янець-Подільський, Миколаїв, Умань, Житомир, Тернопіль, Київ, Харків, Львів) і навіть Росії (Ленінград). Воістину, цей «геній комунікабельності» і «безсребреник» (як жартома я називала Володю) поспішав жити, а жити для нього означало співати, бути на перетині сотень людських стосунків, в динаміці мистецьких і щоденних подій і, відчуваючи неспинний біг часу, інтуїтивно прогнозувати те, що має бути після сьогodenного «прологу» до того, що стане в майбутньому головним.

Як губка, пожадно вбираючи письмову й усну інформацію, інтуїтивно аналізуючи її з позицій традиційно сформованої моралі та відкладаючи в глибинах стійкої пам'яті, Володимир реактивно й вільно користувався нею за будь-яких обставин, іноді залишаючи співрозмовника в позі «людини з розведеними руками», що часом могло викликати в ній ледве стримане роздратування. Проте він завжди залишався «своїм» серед тих, хто розумів його безкомпромісній і дещо епатажній поривання, зумовлені бажанням не приголомшити власною не ординарно наголошеною інформацією чи оцінюючою думкою, а майже не драгієливо спробувати розсіяти суєтну монотонність стосунків міських людей з їх здебільшого поверховими характеристиками інших.

Що стосується мене і мого чоловіка й колеги Богдана Івановича Яремка, який, до речі, дуже полюбляв вокал і поважав Володю як елітного представника рівненської музичної молоді, то незаперечним є той факт, що наша взаємна до нього прихильність базувалася на спільних мистецьких уподобаннях, відкритості у висловлюванні думок, відсутності менторської зверхності з нашого боку і, головне, любові до «дуєтного» (Володіного і мого) музикування на кшталт «співак і концертмейстер». І де би воно не відбувалося – на сцені чи в домашніх умовах, – це був справжній музичний тандем, який «влаштував», не тільки виконавців і слухачів (або слухача), а й, здавалось, автора музики, адже об'єднувало всіх самовіддане ставлення до її

«величності» на імення «Музика». Мушу визнати, що мені, як досвідченому музиканту, проте сформованому не в українському духовному середовищі, Володя по-справжньому розкрив красу національної вокальної музики, велич її творців і виконавців. Я ж, своєю чергою, відкрила йому постать великого українського універсального діяча – Гната Мартиновича Хоткевича, ім'я котрого, як автора поновлених мною «для життя» солоспівів, упродовж усіх наступних років завжди можна було знайти у виконавських Володиних афішах.

Передивляючись численні афіші різних років і міст (здебільшого це Рівне, Харків, Київ), на яких ім'я Володимира Кравчука зустрічається і серед інших співаків, і як одноосібного виконавця сольних концертів, перечитуючи адресовані мені із Харкова листи 1990-1992 років, а також з незмінним інтересом вчитуючись в щирі тексти «святая святих» – масштабного, рефлексійно-джерельного «Щоденника вокаліста», де Володя пише, «як дише», доваю себе на сумній питальній думці: яким би він був зараз, коли б не зла доля (леле, не без «допомоги лікарів») так рано, у 37 років, безжально перервала невидиму нитку його життя, як того духовного прототипу «Божої частки» в людині, «кількість» і зміст котрої визначає весь її земний шлях? А ця «Божя частка» (у письменника Юрія Николишина – «Бота Фікс») у життєвому поступі Володі займала чи не найголовніше місце, осяюючи і його рівненське дитинство з повсякденним жадібним відкриттям навколишнього світу, і довгі роки навчання, коли прагнув мистецької висоти, і рано перерваний період педагога вищої школи з його постійною боротьбою не лише за своє місце в музиці, а й за здоров'я, що невблаганно втрачалось.

У рядках Володиних листів і «Щоденника вокаліста», також у власних спогадах на «відстані років» багато чого зчитую. Тут і пам'ять роду, і трепет/клекіт емоцій, і «українська сльоза» як правдивий прояв сентименту до когось чи чогось, і юнацький порив з приводу позитивних або негативних звичаєвих щоденних подій, і духовний «аромат» історії (який Володя інтуїтивно відчував, приміром, у бруківці й архітектурі улюбленого Львова), і відповідальне просвітницьке волевиявлення, і раптова мудрість любові до всього сущого. Це і багато чого іншого

прочитую/відкриваю для себе, інколи не без зусиль розбираючи напівкострубатий почерк автора, правдивий образ якого силюся творити на сторінках сутих спогадів...

«Доброго дня добрим людям! Прийміть мої найщиріші вітання... Цікаво, яка погода випала в Західному краї, бо на Харківщині – весна, тільки без сонця», – читаю в одному із листів Володимира Кравчука, студента III курсу вокального факультету Харківського інституту мистецтв, який в той період навчання готував зі своїм викладачем, доцентом Анатолієм Грозою, програму для участі у міжнародному конкурсі вокалістів ім. С. Лемешева, а також сумлінно відвідував сценічні репетиції опери «Ріголетто» в оперній студії. Після детального опису усіх поточних студентських справ Володя раптово переходить на шалено-емоційний тон, наголошуючи на тому, як йому «... осточортів цей... пролетарський... Харків!!!» Очевидно, пізнаючи на практиці деякі залаштункові інтриги артистичного світу, він вигукує в листі: «Оце їхнє лицемірство, позування, фальшивість, нещирість, їхня дволикість! І все це трапляється на кожному кроці!» А далі раптово – як «сонця промінь серед негоди» – Володю охоплює примирливий і навіть сентиментальний настрій: «І хоча у Львові подібні явища знайшли не менший розвиток, проте своя сорочка ближче до тіла, і я Львів дуже люблю. І Західноукраїнський край люблю страшенно. І особливо останнім часом зростає зі швидкістю падаючих зірок моя любов до рідного міста». У цих епістолярних одкровеннях – весь Володимир Кравчук з його неоднозначно визначеним менталітетом нещадного критика і стійкого гуманіста. Освідчення в любові до Рівного викликає в юнака ностальгію у вигляді витончених рефлексій, пов'язаних зі споминами раннього дитинства, які він описує далі настільки трепетно і щиро, що їх не можна оминати і не вийти на довжелезні цитування. «Старі місця! – такими словами у споглядальному екстазі починає Володя ділитися враженнями свого дитинства. – Спілкування з ними накладає на людину, поряд з радістю, відбиток якогось елегійного смутку. Ти відчуваєш неповторне хвилювання, в твоєму серці встановлюється мажорний акорд, який все одно з часом розв'яжеться в мінорну тоніку. Розв'яжеться, бо ніколи вже не повернеться те